

mihelyest az orvos bármely kérdés egészségügyi fontosságát kimutatja, már is megvan a szavazási joga.

Mindezekből látható, hogy az értekezlet, melynek elnöke Boncz Ödön osztálytanácsos, referense Szücs István dr., tagjai Alexander, Bókay és Lieberman egyetemi tanárok, Tóth osztálytanácsos, Cherven főigazgató és Juba dr. voltak, az iskola életének szemmel tartásával becsületos munkát vár az iskolaorvosoktól az egyesek tetszésétől függő eddigi szokásos helyett.

JUBA ADOLF.

VÁLASZ BÓDISS JUSZTIN ÚRNAK.

«Quid brevi fortes iaculamur ævo?» Hor.

T. Szerkesztő Úr! A személyében megtámadott fél jogán kérek szót! A Magyar Pæd. juniusi számában «Actio és syntaxis» czimen közölt értekezésemben még *érintőleg sem* említettem *senkinek* a nevét, munkáját vagy valami hibáját. De azért e szoros tárgyilagosságom sem óvott meg attól, hogy Bódi J. benzés, a kinek «Pax» a rendi jelszava, a 8—9. számokban a szatira, paskvill és travesztia egész dandárát csatarendbe ne állítsa ellenem; legalább kétszerannyit ne foglalkozzék személyemmel, mint tárgyammal; el ne mondjon nagyképűnek, tudatlannak, maradinak s mindennek, a mit úri ember úri emberrel szemben csak a legvégső provokáció esetén enged meg magának.

Hogy az ilyen fajta durva személyeskedés szükséges-e a tudományos vita tárgyál szolgáló kérdés tisztázásához, megegyeztethető-e az irodalmi hang tisztességével, összefér-e a lovagiasság legelemibb követelményeivel? mindezen kérdésekre a feleletet nyugodtan bízom lapunk izléssel bíró nagy közönségének ítéletére.

Azt talán maga Bódi J. sem várta tőlem, hogy én a magam tárgyilagosságotól eltérve, az ő modorában fogok vele — bódisskodni s vele a vitát tovább folytatni. Hiszen mit bizonyít az argumentumul használt gorombaság egyebet, mint épen csak azt, hogy a ki élt vele, az goromba.

Vagy nem az? a ki alaptalanul így beszél *neki soha nem vétett* kartársáról (480. l.): «egyetlen-egyszer fordítja le a latin kitételt, s akkor is olyat mond, a mit egy második osztályos tanulónak sem néznének el.» Ez a kritika, virágszirmaiból kifejtve s egy 25 éves tanárnak nyilvánosan odamondva, prózában annyit tesz, hogy: a ki így fordít, az tudatlan a köbön. Mindjárt ki fog tünni, melyikünk az igazi?

A tanárképző úr kétszer (480. és 520. lapokon) *vám fogja*, hogy fordításomban «sine sciam» = «maradhass!»

Nos hát ez *nem igaz!* Ezennel nyilvánosan felszólítom Bódisst, tartsa férfit, kartársi és keresztyéni kötelességének megjelölni: *hol fordítottam én azt a két latin szót per «maradhass?»*

Ismételten elolvastam, óvatosságból másokkal is elolvastattam értekezésemet; a mit B. *vám fog*, azt seholyse találtuk; mert a 337. lapon 3. alatt egészen más van, és pedig ez a sor: «*Veturia dicit: Sine!*» = «*V. azt mondta: Maradhass!*» Tehát itt: sine = maradhass. Hogy: «sine sciam» = «maradhass», azt *nem én* mondtam; azt ismételve B. mondja; tehát őt illeti az ezért kijáró czím is.

Legyen szabad a magam most is eltérő fordítását megokolni. A mint Livius (U. C. II, 40. 5.) elmeséli a dolgot, Coriolanusnak egyik pajtása jelentette, hogy megérkezett a családja. Ez meglepetésében majdnem esztét veszítve és székéről letántorodva, ölelésre tárt karokkal rohant anyja felé. Anyja azonban — daczára, hogy könyörögni hozták ide — «ut mulieres precibus defenderent urbem» — könyörgés helyett átcsapott a harag hangjába s így rivallott rá ölelésre készen feléje rohanó fiára: «*Maradhass!* Mielőtt ölelésemet elfogadom, tudni akarom, ellenséghez vagy fiamhoz jöttem-e?» — Ilyen erélyes, tiltakozva parancsoló bekezdést kívánt a *helyzet*; igazolja ezt a *következmény is*, mert a 9-ik pont szerint Coriolanust neje s fiai csakugyan megölelték, *de avijja nem*. Ez hát a helyes fordítás, és nem az az erélytelen, bizalmas «Hadd tudjam!» Itt a sine nem a sciam segédigeje, hanem önálló rákiáltás. Ilyenkor a Tiszaháton, a hol én fajmagyarok között szót tanultam, harag közben nem a kedélyes: «Hadd lám, hadd halljam, hadd tudjam» járja, hanem: «Megállj! Eressz! Maradhass.» *Csak ez* felel meg a haragos hangulatnak!

Érdekes, hogy ezt a fő-fő vádat is hamisan idézi, midőn a 480-ik lapnak alulról 6-ik sorában tévesen a 273-ik lapra teszi, holott a 337-ik lapon fordul elő. Ezt csak azért említem, mert ő még czikkem sajtóhibáit is professzort lepírtó helyesírási tudatlanságom rovására könyvelte az 529-ik lapon. Hogy milyen jóhiszeműséggel tetfe ezt, tanú rá a 338-ik lapon Veturia beszédének első sora, a hol *először* helyesen precibus, *másodszor* hibásan præcibus van szedve. És ő ez alapon elég kedves volt feltételezni rólam, hogy a ki *először* helyesen le tudtam írni a precibus szót, *másodszor* már ugyanazt a szót, *ugyanabban a sorban*, tudatlanságból irtam le helytelenül.

Hát nem megindító példája ez a kritikusi, kartársi és felebaráti igazságszeretetnek?

És még ő mondja, hogy: *ex crimine uno disce omnes!*

Hát jól van, ha ez az ő irodalmi elve, majd én is ráolvasok az ő

fejére, csak hogy igazságosan és aránylag kíméletesen s várom szives czáfolatát.

A Pallas Nagy-Lexiconja VIII. kötetének 196. lapján *Görögország* czimuszó alatt, a használt források idézése között, ez olvasható: «... csak a főbb művek felhozatalára szorítkozunk az újabb íróktól... Hertzberg az Oncken-féle vállalatban, Berlin; Dessen, *Gesch. Griechenl. unter der Herrschaft der Römer*, 3. köt. Halle, 1866.»

E cikk alá Bódi J. van írva; tehát ő az, a ki Hertzberg munkáját, mint cikke egyik forrásművét idézi ugyan, de hogy annak még a tábláját se látta, az sok mással együtt napnál világosabban kitűnik abból a tényből, hogy — Hertzberg helyett, *megteszi e mű szerzőjének Dessen urat, a der-die-das nagyérdemű genitívusát.*

Ezen legújabb filológiai módszer megértésére, tudni kell, hogy az idézett munkát tényleg Gustav Friedrich Hertzberg írta; Dessen úr pedig csak egy *hamvából Jusztin próféta által dicsően feltámasztott Leiter Jakab*, a ki mától az idők végeig koronatanúja lesz annak, hogy: a) Bódi úr az idézte Hertzberg-féle munkát *nem is látta*, mert különben nem telegkönyvezhette volna át hamisan «Dessen» nem létező történész nevére. b) Saját bevallása szerint «Dessen», tehát *sohasem létezett szerző műveiből is* puskázott cikkéhez adatokat, a mi azoknak bizonyára csak előnyére szolgálhat. c) Lehetetlen, hogy ismerné a der-die-das genitívusát, mert ha ismerné, hát nem nézhette volna *történésznek* az az ember, a ki minden cikkében beszél a tárgyon kívül «De rebus omnibus et quibusdam aliis,» csak azért, hogy Edinburgtól Szamárenkig megszólaltathasson minden nyelvet és könyvet s ezzel nemzetközi olvasottságot fitogtathasson.

Sulyosító körülményül megjegyzem, hogy az ilyen Lexiconnak, mint tudományos szentírásnak kell szerkesztve lennie, mert avvégre kétség, hogy rögtönösen, egymagában — mint ő mondja: *ex tripode* — tájékozson; ez az unum crimen tehát: egy nemzet lóvátétele.

Ime, bemutatam a crimen unumot; t. közönség, ebből *disce omnes*; állapítsd meg, hogy az eleven és holt filológusok bakonyi bírálóját mekkora alaposság, lelkiismeretesség, szakértelem és megbízhatóság jellemzi — a másokra szabott saját elve alapján?

Egyébiránt Dessen Úr! Jó éjszakát!

MOLNÁR ISTVÁN.